

VII Ogólnopolska Konferencja Szkoleniowa

WODY OPADOWE - ASPEKTY PRAWNE, EKONOMICZNE I TECHNICZNE

Łódź, 23-24.04.2012

Miejskie programy wspomagające zagospodarowanie wód opadowych

Z cyklem obiegu wody w przyrodzie związane są naturalne zjawiska opadów deszczu i śniegu. W warunkach nienaruszonych działalnością człowieka wody opadowe wsiąkają w grunt lub spływają po powierzchni, tworząc cieki wodne. Przyroda w naturalny sposób zorganizowała sobie „gospodarkę wodami opadowymi”.

Jednocześnie gwałtowny rozwój urbanizacji, budowa „betonowych” miast, ulic, parkingów itp., zakłóciły naturalne wsiąkanie wód opadowych do gruntu, a tym samym do wód podziemnych. Woda deszczowa z utwardzonych powierzchni najczęściej trafia do kanalizacji burzowej, a stamtąd wprost do wód powierzchniowych – rzek i jezior.

W przypadku nadmiernych opadów drogi najczęściej są zalane, a rzeki wylewają.

Woda płynąca w naszych kranach pochodzi z ujęć powierzchniowych i podziemnych, których poziom systematycznie się obniża. Musimy zacząć wodę traktować jako bogactwo naturalne, które jest wyczerpywalne. Muszą być tworzone krajowe programy gospodarowania zasobami wodnymi, a także ich ochroną.

W ostatnich latach coraz więcej inwestujemy w ochronę środowiska, a także w ochronę wód. Niestety, nadal mamy bardzo dużo do zrobienia.

Pomimo wieloletnich doświadczeń krajów wysoko rozwiniętych w równoważeniu gospodarki wodno-ściekowej, w Polsce cały czas występuje niedostatek „dobrych praktyk” w tym względzie.

Coraz istotniejszego znaczenia nabierają rozwiązania bazujące na innowacyjnych technologiach, zapewniających możliwość zagospodarowania czy wykorzystania wód deszczowych.

W celu rozpropagowania potrzeby zagospodarowania oraz wykorzystania wód deszczowych wiele miast na świecie oferuje specjalne programy promocyjne dla umotywowania prywatnych inwestorów.

Tokio (1983-1995) – dla zlewni o pow. 1423 ha wybudowano alternatywny system odwodnieniowy – studnie chłonne, rowy infiltracyjne, przepuszczalne powierzchnie. Duży nacisk położono na promocję tych rozwiązań. Stosowano dotację w wysokości równej (~ 4500 zł) dla każdej inwestycji.

Stany Zjednoczone (1990-1994) – duża część miast wprowadziła opłaty za wody opadowe. Sposoby naliczania opłat były zróżnicowane. Mieszkańcy, którzy wykonali systemy zagospodarowania wody deszczowej otrzymywali zniżki do opłat za wody opadowe od 10 do 100% lub w postaci jednorazowego dofinansowania. W Portland natomiast każdy właściciel posesji, który zdecyduje się na odłączenie od zbiorowego systemu, może liczyć na pomoc na etapie wykonawstwa oraz na dotację w wysokości 53 dolarów za każdą odłączoną rynnę.

Europejskie programy wspomagające zagospodarowanie wód opadowych

Również w Europie wiele krajów zajęło się skutecznie propagowaniem tematu zagospodarowania wód deszczowych i wprowadziło wiele specjalnych programów dotacyjnych (motywacyjnych) dla inwestorów.

Dania. W tym kraju obowiązuje tzw. opłata odwodnieniowa. Możliwa jest ulga wynosząca nawet 40% w przypadku, gdy wykazemy, że zmniejszyliśmy wielkość odpływu oraz poprawimy jakość odpływu wód opadowych.

Szwecja. W Szwecji, według obowiązujących przepisów, wody deszczowe należy rozsącać w gruncie. Chcąc wprowadzać wody deszczowe do wód naturalnych lub kanalizacji należy udokumentować, że wsiąkanie nie jest możliwe.

Niemcy. Wśród naszych sąsiadów, to właśnie od Niemców możemy się nauczyć najwięcej, jeśli chodzi o tematykę wód opadowych. W Niemczech, dla mieszkańców, którzy zagospodarowali wody opadowe, przewiduje się upusty od opłat za wody opadowe. Wysokość tych upustów jest uzależniona od rodzaju zastosowanych systemów infiltracyjnych lub retencyjnych wód opadowych na terenie posesji. Wielkość upustu – od 25 do 100%.

Gmina Wendelstein (1987) – program pomocowy gminy w celu gromadzenia i rozsącania wód deszczowych.

**Program pomocowy gminy
Wendelstein**

w celu gromadzenia i infiltrowania wód opadowych

Przedmiot programu: Stałe zbiorniki lub instalacje do łapania i gromadzenia wody opadowej, instalacje infiltracyjne (studnie, przewody)

Kwoty dopłat

Instalacje gromadzące	od 2,5 m ³ do 4,99 m ³	160 Euro
	powyżej 5 m ³	310 Euro
Instalacje infiltracyjne:		210 Euro

Dalsze założenia: Wody opadowe ze wszystkich dachów na danej działce muszą być poddane rozprowadzane w procesie infiltracji

Od początku programu, od 25.06.1987, wydano 61360,42 Euro

Miasto Hameln (1991-1994) – inwestorzy, którzy zdecydowali odłączyć się od kanalizacji otrzymali dofinansowanie w wysokości 10 DM/m².

Odłączono od kanalizacji 170 posesji i wykonano system rowów infiltracyjnych – dofinansowanie dla mieszkańców, którzy zdecydowali się na odłączenie wynosiło 10 DM/m² (~1.000.000 zł). Dzięki temu projektowi uniknięto budowy centralnego zbiornika retencyjnego za 4,5 mln DM (~9.000.000 zł – zaoszczędzono więc 8.000.000 zł).

Należy pamiętać, że rozbudowa i modernizacja kanalizacji deszczowych jest bardzo kosztowna, a dodatkowo faktem jest, że często przez wiele miesięcy w roku kanalizacje te są puste. Miejscowe zagospodarowanie zapobiega tym stratom finansowym.

Miasto Munster (1993) – promuje rozsączanie w celu odciążenia swojej kanalizacji.

Miasto Leverkusen – wypłaca określoną kwotę za każdy m² powierzchni, która zostanie odłączona od sieci kanalizacyjnej oraz załatwia bezpłatny wywóz gruzu budowlanego podczas montażu systemów rozsączających.

Miasto Lebach (2009) – płaci 15 Euro za m² kompleksowo odwodnionej działki – dofinansowuje budowę lokalnych systemów zagospodarowania wody deszczowej. Dofinansowaniem objęci są prywatni jak i przemysłowi inwestorzy. Przedmiotem dofinansowania są różnorodne systemy, które odprowadzają niezabrudzoną wodę burzową do gruntu, jak i systemy odprowadzania zabrudzonej wody w systemach kanalizacyjnych. Nie można odwoływać się prawnie od decyzji.

Miasto Lebach dofinansowuje systemy w ramach posiadanych środków. Dofinansowaniem objęte są systemy, które zagospodarowują całkowicie wodę burzową z danego obszaru. Nie będą dofinansowane rozwiązania częściowe. O zwrot poniesionych kosztów mogą się ubiegać wszyscy ci, którzy zainwestowali w rozsączanie wody burzowej na terenie własne posesji. Dopuszcza się

stosowanie różnorodnych metod: od drenażu rurowego, poprzez rowy chłonne, jak i systemy składające się z komór bądź skrzynek rozsączających.

Warunki do spełnienia aby otrzymać dofinansowanie:

- wniosek trzeba złożyć przed podjęciem prac,
- powierzchnia odwadniana musi być większa niż 10 m²,
- teren nie może się znajdować w pobliżu składowania odpadów szkodliwych,
- powierzchnia odwadniana musi być przez ostatnich 10 lat nieodwadniana,
 - stosunek powierzchni odwadnianej do ogólnej powierzchni działki musi wynosić około 10:1,
 - minimalna odległość systemu od wody gruntowej musi wynosić 2 m, jeżeli ta odległość nie może być zachowana można się ubiegać o specjalne pozwolenie od gminy.

Odprowadzane wody z dachów do gruntu są wolne od pozwoleń.

Maksymalna kwota to 1000 Euro po udokumentowaniu poniesionych kosztów.

Miasto Bremer (2011) – wypłaca 12,5 Euro za każdy m² powierzchni, która zostanie odłączona od sieci kanalizacyjnej. Maksymalna kwota do wypłaty 3000 Euro.

Polskie programy wspomagające zagospodarowanie wód opadowych.

Korzystając z doświadczeń zagranicznych sąsiadów, również w naszym kraju zaczęły pojawiać się programy wspomagające zagospodarowanie wód opadowych.

Gdańsk. Uchwałą Rady Miasta Gdańska zatwierdzono dotację celową na zadania związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną min. na: **zagospodarowanie wód opadowych poprzez ich retencjonowanie i/lub odprowadzanie do gruntu, wód, kanalizacji deszczowej.**

Dotacja ta udzielana jest ze środków budżetu Miasta Gdańska i pochodzi z wpływów z tytułu opłat i kar za korzystanie ze środowiska oraz usuwanie drzew i krzewów.

Dotacja przekazywana jest w formie zwrotu udokumentowanych wydatków, związanych z realizacją zadania po jej zakończeniu. O udzielenie dotacji mogą się ubiegać: osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe, osoby prawne, przedsiębiorcy.

Do wniosku o udzielenie dotacji należy załączyć następujące dokumenty:

- 1) kserokopie rachunków lub faktur VAT dokumentujące poniesione wydatki (oryginały rachunków/faktur należy okazać w dniu podpisania umowy dotacji),
- 2) kserokopię pełnomocnictwa do reprezentowania – w przypadku składania wniosku o udzielenie dotacji w imieniu współwłaścicieli nieruchomości (oryginał należy okazać w dniu podpisania umowy dotacji),

- 3) dowód potwierdzający wykonanie infrastruktury odwodnieniowej (np. protokół odbioru, zdjęcia),
- 4) oświadczenie, według wzoru opracowanego przez Urząd Miejski w Gdańsku, że wniosek o dotację nie dotyczy infrastruktury technicznej zagospodarowania wód opadowych wykonanej w ramach inwestycji drogowej, mieszkaniowej, usługowej, przemysłowej.

Wysokość dotacji ustala się według następujących zasad:

- 1) jednorazowa dotacja w wysokości 100% łącznej wartości wydatków (nie więcej niż 5 000 zł dla osób fizycznych),
- 2) jednorazowa dotacja w wysokości 100% łącznej wartości wydatków (nie więcej niż 10 000 zł dla wspólnot mieszkaniowych, grupy właścicieli nieruchomości, przedsiębiorców, osób prawnych, spółdzielni mieszkaniowych oraz innych podmiotów).

Dotacja nie obejmuje infrastruktury technicznej związanej z zagospodarowaniem wód opadowych wykonywanej w ramach określonych pozwoleniem na budowę inwestycji drogowych, mieszkaniowych, usługowych, przemysłowych.

Wniosek o udzielenie dotacji nie jest trudny do wypełnienia.

Niestety, dotacja ta obwarowana jest pewnymi wytycznymi. O dotację mogą ubiegać się tylko Ci inwestorzy, którzy mają problem z wodą deszczową niezależną od siebie. I tak, jeśli np. nieruchomość zalewa sąsiad lub jeśli z okolicy spływa woda deszczowa na teren posesji, wtedy są to te szczególne przypadki, kiedy dotacja zostanie przyznana. Natomiast nie zostanie udzielona, gdybyśmy np. chcieli uregulować sobie gospodarkę wodami deszczowymi na swojej działce. A wielka szkoda, ponieważ wiele odłączonych nieruchomości zdecydowanie odciąża istniejącą sieć kanalizacyjną.

Skutkiem obwarowań jest fakt, iż program został ogłoszony 27.10.2011 i żaden wniosek nie został złożony. Być może następny program będzie bardziej elastyczny.

Dodatkowym problemem jest również fakt, iż zdecydowanie brakuje kampanii społecznej przybliżającej problem wód opadowych „zwykłym mieszkańcom”, którzy wiedzą, że mają kałuże i że mają problem, ale nie mają wiedzy, jak ten problem rozwiązać.

Rada dla władz miasta: Nie wystarczy napisać dobry program, trzeba umieć go wypromować, a przede wszystkim trzeba go promować.

Sopot. Uchwałą Rady Miasta Sopotu zatwierdzono dotację celową na zadania związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną, m.in. na: **wykonanie systemów drenażowych i systemów do gromadzenia wody deszczowej na nieruchomościach będących w użytkowaniu osób fizycznych i wspólnot mieszkaniowych.**

Dotacja ta udzielana jest ze środków budżetu Miasta Sopotu i pochodzi z wpływów z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych za przekroczenia lub naruszenia wymogów korzystania ze środowiska.

Udzielone dofinansowanie nie może przekroczyć 50% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia.

Tak samo jak w Gdańsku, nikt nie złożył wniosku o dotację. Sopot jest miastem, które ma duży problem z wodami deszczowymi, a mimo to taka dotacja nie cieszy się popularnością – dlaczego? Cóż, występuje tutaj ten sam problem co w Gdańsku – brak promocji. Ludzie muszą wiedzieć, że coś jest, żeby mogli tego chcieć. Muszę jeszcze raz powtórzyć: konieczna jest kampania informacyjna.

Warszawa. Wojewódzki fundusz ochrony środowiska w Warszawie ma ogłosić konkurs pt. „Zagospodarowanie wód deszczowych na terenach zurbanizowanych”. Nabór ma się odbyć w dniach 4-31.05.2012. Niestety, nie ma jeszcze żadnych szczegółów dotyczących zasad konkursu. Sam tytuł wydaje się obiecujący. Jeśli warunki konkursu będą przystępne, być może konkurs ten będzie cieszył się powodzeniem, szczególnie, że w Warszawie terenów z problemem wód deszczowych nie brakuje. Oczywiście duże znaczenie w powodzeniu tego konkursu będzie miała także kampania informacyjna. Fundusz twierdzi, że taką prowadzi, jeśli chodzi o ich konkursy. Niebawem się o tym przekonamy.

To co cieszy, to fakt, że coraz więcej programów, dotacji, konkursów pojawia się w naszym kraju i miejmy nadzieję, że z miesiąca na miesiąc będzie ich jeszcze więcej.

Miejmy również nadzieję, że będziemy mieli szansę się o tych programach dowiedzieć.

Bibliografia:

1. www.sopot.pl
2. www.gdansk.pl
3. Ewa Burszta-Adamiak: „Opłaty za wody opadowe w kraju i za granicą”, Wodociągi i kanalizacja 4/2009.
4. Ewa Burszta-Adamiak: „Edukacja i motywacja społeczeństwa i ich rola w poprawianiu gospodarki wodami opadowymi”, Abrys, Toruń 4-5.04.2011.
5. Maciej Mrowiec: „Zrównoważone systemy odprowadzania wód opadowych”, Wodociągi i kanalizacja 4/2008.
6. Geiger W.: „Nowe sposoby odprowadzania wód deszczowych”, Projprzem-Eko 1999.